

VÁLOGATÁS A SZERZŐI JOGI SZAKÉRTŐ TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

SZAKIRODALMI MŰ VÉDELME

SZJSZT-04/12

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Nyugat-Dunántúli Regionális Bűnügyi Igazgatósága Vas Megyei Vizsgálati Osztályának megkeresése

A megkereső által feltett kérdések

N. D., S. Z. a Trabant 1.1 című javítási kézikönyv internetes oldalon történő jogtalan közzétételével mekkora vagyoni hátrányt okozott az M. Könyvkereskedés és Könyvkiadó Kft.-nek?

Az eljáró tanács szakértői véleménye

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet (a továbbiakban: rendelet) 8. § (1) bekezdése szerint „a Szakértő Testület nevében az eljáró tanács a feltett kérdések és a benyújtott iratok alapján alakítja ki a szakértői véleményt, a tények megállapítására nem végez külön bizonyítást ...”. Az eljáró tanács szakvéleménye meghozatalakor ezért kizárólag a megkereséshez csatolt iratok alapján hozta meg szakvéleményét.

A jelen ügy tényállása szerint dr. K. M. 1996. január 4. napján szerződést kötött az M.-G. Könyvkiadó Kft.-vel a „Trabant 1.1” című szakirodalmi mű (a továbbiakban: mű) megírására. Az említett szerződésben (a továbbiakban: szerződés) a felek rögzítették, hogy az M.-G. Könyvkiadó Kft. „a könyv kiadásával kapcsolatban minden jogot fenntart magának”, továbbá hogy a „könyvkiadással, többszörözéssel kapcsolatos jogokat kizárólag az M.-G. Könyvkiadó birtokolja”. A megállapodás szerint továbbá a szerző „a könyv kiadói jogát kizárólagosan átadja a Kiadó (az M.-G. Könyvkiadó Kft. – az eljáró tanács megjegyzése) számára”. A felek külön rendelkeztek a könyvvel kapcsolatos jogok sorsáról arra az esetre, ha az M.-G. Könyvkiadó Kft. „megszűnne”, ebben az esetben a Ptk. 328. §-át rendelték alkalmazni.

2002. február 10. napján az M.-G. Könyvkiadó Kft. és az M. Könyvkereskedés és Könyvkiadó Kft. szerződést kötött egymással, amelyben arról állapodtak meg, hogy az M. Könyvkereskedés és Könyvkiadó Kft. (a továbbiakban: kiadó) a szerződés mellékletében megjelölt könyvek kiadói jogait – jogutódként – átveszi az M.-G. Könyvkiadó Kft.-től.

A nyomozati iratok szerint S. Z.-t azzal gyanúsítják, hogy a művet lehívásra hozzáférhetővé tette az általa üzemeltetett *www.hu* oldalon, N. D.-t pedig azzal, hogy az említett

internetes oldalról a művet letöltötte, majd azt lehívásra hozzáférhetővé tette a *www.com* internetes cím alatt.

Tekintettel arra, hogy a szerző és az M.-G. Könyvkiadó Kft. között 1996-ban jött létre a felhasználási szerződés, ezért a jelen ügyre elsődlegesen az 1996-ban hatályos szerzői jogi törvényt, vagyis a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Szjt.) rendelkezéseit kell alkalmazni. A régi Szjt. 1. § (1) bekezdése, illetve a 9/1969 (XII. 29.) MM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 1. § (1) bekezdése szerint a szakirodalmi mű a régi Szjt. által oltalmazott műnek minősül. A régi Szjt. 13. § (1) bekezdése szerint a mű bármilyen felhasználásához a szerző hozzájárulása szükséges, ha a törvény eltérően nem rendelkezik. A Vhr. 10. § (1) bekezdése rögzíti, hogy felhasználáson azt a folyamatot kell érteni, amely a művet a nyilvánossághoz közvetíti. Bár a régi Szjt. az ún. internetes felhasználásokat (az új Szjt. fogalomrendszerében a „lehívásra hozzáférhetővé tételt”) nem nevesíti, az idézett általános jellegű szabályokból egyértelműen következik, hogy ilyen önálló említés nélkül is a szerző engedélye szükséges a mű internetes felhasználásához a régi Szjt. szabályai szerint. Az a személy tehát, aki a szerzőtől vagy az ő hozzájárulásával más személytől kapott engedély hiányában teszi a művet lehívásra hozzáférhetővé, megsérti a szerző vagyoni jogait.

A régi Szjt. rendszerében a részletszabályokat műfaj-, illetve felhasználásspecifikus miniszteri rendeletek határozták meg. A kiadói szerződések esetén a vonatkozó szabályozást a kiadói szerződések feltételeiről és a szerzői díjakról szóló 1/1970 (III. 20.) MM rendelet (a továbbiakban: MM-rendelet) határozta meg. A régi Szjt. 32. § (1) bekezdése szerint a kiadói szerződés csak meghatározott időre volt köthető, amely meghatározott idő az MM-rendelet 3. § (1) bekezdése szerint nem haladhatta meg a négy évet. Ez idő alatt a kiadó jogosult volt a kiadási tevékenységhez szükséges felhasználási cselekményeket – vagyis a többszörözést és a terjesztést – többször is végezni.

A régi Szjt. bírói alkalmazása egységes volt abban a tekintetben, hogy a felhasználási engedély nem terjedhetett ki olyan felhasználási módokra, amelyek a technika akkori állása szerint ismeretlenek voltak. Az eljáró tanács megítélése szerint egy 1996-ban kötött kiadói szerződésben rögzített szerzői engedély – tekintet nélkül arra, hogy a felhasználási engedély maximális hosszát egyébként jogszabály rögzítette – nem terjedhetett ki a mű lehívásos nyilvánosságához közvetítésére, mivel 1996-ban ez a felhasználási mód még nem létezett. Az eljáró tanács ezen a helyen rögzíti, hogy a számára átadott iratok között olyat nem talált, amelyben az online felhasználásra vonatkozó engedélyt a kiadó utóbb megszerezte volna a szerzőtől.

A fentiekből következően a kiadó tehát – a csatolt iratok alapján – az eljárás alapjául szolgáló cselekmények időpontjában nem minősült a mű felhasználójának, mivel felhasználási engedélye a szerződés megkötését követő négy évvel lejárt, másrészt pedig mivel a szerződésben biztosított felhasználási engedély eredetileg nem terjedhetett és nem terjedt ki az internetes felhasználásokra. Ebből ugyanakkor természetesen nem következik az, hogy a kiadó a szerző jogait megsértve árusítaná az árukészletében meglévő műpéldányokat, önál-

ló felhasználásnak ugyanis az új műpéldányok előállítás (többszörözés), illetve a terjesztés megkezdése minősül.

A szerzői jogi törvény által rendelt polgári jogi igények mellett, a Btk. 329/A. §-ában meghatározott esetben, a jogsértőnek büntetőjogi szankciókkal is számolnia kell. A Btk. 329/A. § szakasza szerint „*aki másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát hasznoszerzés végett vagy vagyoni hátrányt okozva megsérti, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő*”.

Az eljáró tanács e körben felhívja a figyelmet arra, hogy a tényállás értelmezésekor annak van elsődleges jelentősége, hogy a szerzői jogi jogosult milyen vagyoni hátrányt szenvedett el. Jelen ügyre vonatkoztatva ismét hangsúlyozandó, hogy a kiadó nem eredeti jogosultja a műnek, és – a rendelkezésre bocsátott iratok alapján – nem rendelkezhet a mű interaktív felhasználására vonatkozó engedéllyel sem, vagyis e vonatkozásban felhasználónak sem minősül. Az elmondottakból természetesen nem következik, hogy harmadik személyek jogsértő magatartása ne okozhatna anyagi hátrányt a kiadónak, de ez önmagában nem alkalmas a szerzői jogi tényállás megalapozására. Az elmondottakból következően az eljáró tanács csak azt vizsgálhatja, hogy a gyanúsítottak jogsértő magatartása okozott-e, és ha igen, milyen mértékű vagyoni hátrányt a szerzőnek.

A jogsértéssel okozott vagyoni kár megállapítása kapcsán a Szerzői Jogi Szakértő Testület elvi álláspontja az, hogy „*Miután a díjak megállapítása a felek megállapodásán múlik, s csak szűkebb körben állnak rendelkezésre jóváhagyott vagy legalábbis közzétett tarifák, az eljáró tanácsok csak hozzávetőleges tételek megállapítására vagy a díj-, illetve kárösszeg-megállapításnál alkalmazandó ismérvek megjelölésére tudnak vállalkozni.*” (Ficsor Mihály: A szerzői jog gyakorlati alkalmazása a digitális online környezetben. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2010) A Szerzői Jogi Szakértő Testület elnökének elvi álláspontja jelen ügyben is követendő, hiszen az eljárás alapjául szolgáló cselekmények időpontjában a szakirodalmi művek online felhasználásának ellenértékét jogszabály nem határozta meg, továbbá az ilyen felhasználás nem tartozott közös jogkezelésbe sem, ebből következően pedig nem áll rendelkezésre azzal összefüggésben nyilvánosan kihirdetett tarifaközlemény (díjszabás) sem.

A jelen ügyben a szerzőnek okozott vagyoni hátrányt azért sem lehet pontosan megállapítani, mivel az eljáró tanács rendelkezésére bocsátott iratokból nem állapítható meg egyértelműen sem a jogsértő cselekmények pontos időbelisége (a feltöltés pontos időpontja), és nem állapítható meg az sem egyértelműen, hogy a jogsértés következtében hány jogsértő példány keletkezett (erre vonatkozóan a csatolt iratok tartalmaztak ugyan adatot, a mérés módszertanának ismerete hiányában azonban azokat az eljáró tanács bizonyított tényként nem fogadhatta el).

A fenti körülmények között az eljáró tanács olyan szempontokat ad meg, amelyek alapján a szerzőnek okozott vagyoni hátrány értéke – becsléssel – legalább a Btk. 138/A. §-a szerinti sávban megállapítható.

Az eljáró tanács kiindulási pontként azt vette figyelembe, hogy a szerző az 1996-ban kötött szerződés szerint összesen nettó 200 000 Ft díjat kapott. (Az eljáró tanács észrevételezi, hogy a számára átadott szerződés a díjat 200 000 Ft + áfa összegben határozta meg, amiből arra lehet következtetni, hogy ezt a díjat a szerző nem magánszemélyként, hanem az ügyvezetése alatt álló K. M. Bt. vette fel. Amennyiben ez a helyzet, úgy a tényállás teljes megismeréséhez annak a jogviszonynak a feltárására lenne szükség, melyben a szerző a felhasználás jogait oly módon adta át a K. M. Bt.-nek, hogy az utóbb az engedélyt harmadik személynek, jelen esetben az M.-G. Könyvkiadó Kft.-nek továbbadhassa.) Az említett díj azonban több részre osztandó, részint a mű elkészítésének munkadíjára, részben pedig a biztosított vagyoni jogok ellenértékére. Bár a két díjelem megosztásában a felek nem állapodtak meg egymással (ez nem is feltétlenül szükséges), az általános gyakorlat szerint a két díjelem általában egyharmad-kétharmad arányban oszlik meg oly módon, hogy a kisebb rész az alkotás munkadíját illeti meg. Ebből az valószínűsíthető, hogy 1996-ban a szerzőt nettó száz-százötvenezer forintot el nem érő díj illette meg a kiadási jogok ellenértékéért.

Dr. Koltay Krisztina, a tanács elnöke
Dr. Békés Gergely, a tanács előadó tagja
Gál Katalin, a tanács szavazó tagja

Összeállította: dr. Tarr Péter